

Nelli Lysenko – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department of Theory and Methods of Preschool and Special Education, Vasyl Stefanyk Precarpathian National University, Ivano-Frankivsk, Ukraine.
Scientific interests: professional training of specialists in the field of preschool education in the conditions of modern European integration processes.

Неллі Лисенко – докторка педагогічних наук, професорка, завідувачка кафедри теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, Івано-Франківськ, Україна.
Наукові інтереси: професійна підготовка фахівців у галузі дошкільної освіти в умовах сучасних євроінтеграційних процесів.
ORCID 0000-0002-1729-9542
E-mail: nelly.lysenko@pnu.edu.ua

Oleksandra Lysenko – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor at the Department of Theory and Methods of Preschool and Special Education, Vasyl Stefanyk Precarpathian National University (Ivano-Frankivsk, Ukraine).
Scientific interests: formation of professional and value orientations of future teachers of preschool education institutions in modern institutions of higher education.

Олександра Лисенко – докторка педагогічних наук, професорка кафедри теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, Івано-Франківськ, Україна.
Наукові інтереси: формування професійно-ціннісних орієнтацій майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти в сучасних закладах вищої освіти.
ORCID 0000-0002-1029-7843
E-mail: oleksandra.lysenko@pnu.edu.ua

Marianna Matishak – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor at the Department of Theory and Methods of Preschool and Special Education, Vasyl Stefanyk Precarpathian National University, Ivano-Frankivsk, Ukraine.
Scientific interests: psychological and pedagogical aspects of professional training of future teachers of preschool education institutions.

Маріанна Матішак – кандидатка педагогічних наук, доцентка кафедри теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, Івано-Франківськ, Україна.
Наукові інтереси: психолого-педагогічні аспекти професійної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти.
ORCID 0000-0001-9235-9835
E-mail: marianna.mathishak@pnu.edu.ua

THE SCIENTIFIC AND METHODOLOGICAL AND INSTRUMENTAL AND TECHNOLOGICAL ASPECTS OF THE MASTERS' INDEPENDENT WORK IN THE PROCESS OF THEIR PROFESSIONAL TRAINING IN A HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTION

НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ ТА ІНСТРУМЕНТАЛЬНО-ТЕХНОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ МАГІСТРАНТІВ У ПРОЦЕСІ ЇХ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ У ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

The purpose of the article is theoretically ground the scientific and methodical and instrumental and technological aspects of the future masters' independent work of the 012 Preschool education specialty.

Methodology. Study of the regulatory documents, scientific sources and modern approaches to solving the problem of organizing the masters' independent work in higher educational institutions; analysis, synthesis, generalization and systematization in order to highlight various aspects of the problem; modeling of the scientific and methodical and instrumental and technological directions of the masters' independent work organization of the 012 Preschool education specialty under the conditions of a modern informational educational space.

Scientific novelty. The article determines the pedagogical conditions for the effective organization of the masters' independent work of the 012 Preschool education specialty: the functioning of the educational space of a higher educational institution in accordance with modern regulatory and information support; the organizational and methodical support of the masters' independent work by scientific and pedagogical workers on the basis of variability and student-centeredness; the readiness of scientific and pedagogical workers of higher educational institutions to establish the phasing of the masters' independent work and develop an indicative self-study program, plan, goal and content on the basis of partnership interaction.

Conclusions. The selected pedagogical conditions ensure the integrity, systematicity, thoroughness of the organization of the masters' independent work of the 012 Preschool education specialty, contribute to the implementation of the strategies of student-centeredness and partnership interaction of the participants in the educational process.

Key words: masters' independent work of the 012 Preschool education specialty, professional training, higher educational institution, scientific and methodical and instrumental and technological aspect.

Мета статті. Теоретичне обґрунтування науково-методичних та інструментально-технологічних аспектів самостійної роботи магістрантів спеціальності 012 Дошкільна освіта.

Методологія. Вивчення нормативних документів, наукових джерел та сучасних підходів до вирішення проблеми організації самостійної роботи магістрантів у закладах вищої освіти; аналіз, синтез, узагальнення та систематизація для виокремлення різних аспектів порушеної проблеми; моделювання науково-методичних та інструментально-технологічних напрямів організації самостійної роботи магістрантів спеціальності 012 Дошкільна освіта в умовах сучасного інформаційного освітнього простору.

Наукова новизна. У статті визначено педагогічні умови ефективної організації самостійної роботи магістрантів спеціальності 012 Дошкільна освіта: функціонування освітнього простору закладу вищої освіти відповідно до сучасного нормативно-інформаційного забезпечення; організаційно-методичний супровід науково-педагогічними працівниками самостійної роботи магістрантів на засадах варіативності та студентоцентризму; готовність науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти до встановлення поетапності самостійної роботи магістрантів, розроблення орієнтовної програми самонавчання, плану, мети і змісту на засадах партнерської взаємодії.

Висновки. Виокремлені педагогічні умови забезпечують цілісність, системність, ґрунтовність організації самостійної роботи магістрантів спеціальності 012 Дошкільна освіта у закладі вищої освіти, сприяють реалізації стратегій студентоцентризму та партнерської взаємодії учасників освітнього процесу.

Ключові слова: самостійна робота магістрантів спеціальності 012 Дошкільна освіта, фахова підготовка, заклад вищої освіти, науково-методичні та інструментально-технологічні аспекти.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими або практичними завданнями. Забезпечення якості освітніх послуг, які надає сучасний заклад вищої освіти (далі – ЗВО) необхідно розглядати у єдності із самостійною роботою (далі – СР) магістрантів над опануванням змісту освітніх компонентів відповідно до навчального плану обраної спеціальності. У нашому викладі – це 012 Дошкільна освіта другого (магістерського) рівня вищої освіти. Складником ефективної організації освітнього процесу розглядаємо, по-перше, діяльність науково-педагогічних працівників, які спрямовують свої зусилля на розвиток навичок самостійної роботи магістрантів задля їхнього професійного зростання; по-друге – організація СР, що здійснюється з урахуванням мети підготовки компетентного випускника ЗВО, конкурентоспроможного на ринку праці. Відтак СР полягає в систематичному та впорядкованому (системному) самонавчанні, що організовується і як процес, і як результат особистісного та професійного зростання.

Аналіз основних досліджень і публікацій з порушеної проблеми засвідчує, що розуміння СР здобувачів вищої освіти вирізняється доволі обґрунтованою поетапністю, на якій акцентують увагу сучасні дослідники – Г. Беленька, Н. Бібік, В. Ляпунова, М. Машовець, О. Савченко, М. Складановська та ін. У їхніх працях доведено, що першочергове значення в організації СР має належна підготовка науково-педагогічних працівників, які забезпечують відповідний рівень навчально-методичного супроводу процесу самонавчання здобувачів вищої освіти (Беленька Г., 2015, с. 19). Як зазначає М. Машовець (2015), підґрунтям формування професійної компетентності майбутнього фахівця в галузі дошкільної освіти є «концепція педагогічної підтримки та комплексного супроводу, орієнтованих на розробку індивідуального освітнього маршруту для кожного студента з урахуванням особливостей академічних груп у ході реалізації освітньої програми» (с. 344). Розглянемо цей аспект детальніше.

Мета статті полягає в теоретичному обґрунтуванні науково-методичних та інструментально-технологічних аспектів самостійної роботи магістрантів спеціальності 012 Дошкільна освіта.

Методи дослідження. Вивчення нормативних документів, наукових джерел та сучасних підходів до вирішення проблеми організації самостійної роботи магістрантів у закладах вищої освіти; аналіз, синтез, узагальнення та систематизація для

виокремлення різних аспектів порушеної проблеми; моделювання науково-методичних та інструментально-технологічних напрямів організації самостійної роботи магістрантів спеціальності 012 Дошкільна освіта в умовах сучасного інформаційного освітнього простору.

Виклад основного матеріалу дослідження. У наукових дослідженнях неодноразово порушувалася проблема ефективної організації СР здобувачів вищої освіти. В «Енциклопедії освіти» це поняття трактується як «планована індивідуальна або колективна робота студентів, що виконується за завданням і при методичному керівництві викладача, але без його безпосередньої участі» (Кремень, 2008).

До готовності науково-педагогічних працівників ЗВО формувати навички СР у здобувачів вищої освіти дослідники відносять здатність виокремлювати та чітко виразнювати найважливіші і водночас доступні для самостійного опрацювання теми освітнього компонента; стимулювання позитивної внутрішньої мотивації особистісного саморозвитку, самоконтролю та самокорекції. Цілком ясно, що для цього науково-педагогічним працівникам необхідно досконало володіти організаторськими, прогностичними і конструктивно-проектувальними вміннями. Відповідно розглянемо їхні основні напрями діяльності щодо організації СР магістрантів та оцінювання ефективності одержаних результатів.

По-перше, збільшення кількості годин на СР магістрантів зумовлене безпосередньо структурою навчальних програм, у яких урахувано кількість години на аудиторні заняття та позааудиторну роботу, із чітким визначенням обсягу навчального матеріалу для самостійного опрацювання. По-друге, науково-педагогічним працівникам доцільно регламентувати навантаження магістрантів, ураховуючи всі види завдань, які пропонуються у навчальних дисциплінах не лише в межах випускової, а й інших кафедр. Переобтяжливий обсяг руйнує системність СР і графік контролю за її результатами, що вкрай негативно впливає на якість професійної підготовки магістрантів зі спеціальності 012 Дошкільна освіта.

По-третє, у процесі моделювання різних типів завдань, що уможливають ефективність механізмів самопізнання, самовизначення та самореалізації, науково-педагогічним працівникам неодмінно потрібно спиратися на інноваційні підходи в педагогіці та методиці. Збагачуючи особистий методичний арсенал завдяки участі в різних формах онлайн підготовки (майстер-класи, вебінари, авторські проекти тощо), магістрант послідовно вибудовує

індивідуальну освітню траєкторію фахового зростання. У цьому процесі важливе значення відводиться усвідомленому розумінню здобувачем своїх професійних прав у майбутньому. Чітко визначені результати навчання, перелік відповідних загальних і фахових компетентностей, що набули чинності відповідно до державних стандартів вищої освіти і реалізуються в освітніх програмах (далі – ОП) підготовки фахівців спеціальності 012 Дошкільна освіта, обумовлюють оптимізацію науково-методичної підготовки магістрантів, створюють сприятливий простір для впровадження в освітній процес не лише новітніх технологій, а й раціонального використання особистого часу магістранта для самонавчання. Таким чином реалізується принцип студентоцентризму, адже кожен здобувач вищої освіти має змогу обрати таку форму СР, що суголосна його індивідуально-особистісними особливостями, рівню сформованості пізнавальних здібностей та розвитку практичних умінь і навичок.

Врешті, це забезпечення об'єктивного проміжного та підсумкового видів контролю, що здійснюється завдяки належно створеним умовам для виконання СР. Кожен викладач зацікавлений розробити якомога досконаліші контрольні-облікові матеріали, що дозволяють упровадити різні види перевірки якості опанованих теоретичних знань та сформованих практичних умінь і навичок. Отже, доцільно кожній випусковій кафедрі дидактично забезпечити ОП відповідно до принципу системності, а інформаційно-освітнє середовище – на основі особистісно-орієнтованої парадигми формування професійних компетентностей майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти, готових до самоосвіти відповідно до реалій українського академічного середовища.

Створення інформаційного освітнього простору передбачає розробку навчально-методичного комплексу, що охоплює сукупність різноманітних дидактичних засобів у форматі друкованих електронних носіїв. Оскільки вони слугують основою для успішного виконання СР, цей напрям діяльності науково-педагогічних працівників слід розглядати чи не найважливішим з-поміж інших. Зауважимо, що використання такого навчально-методичного комплексу забезпечує системність СР, спонукає магістрантів до активної безпосередньої участі в науково-дослідній та навчально-дослідній діяльності, сприяє якісному опануванню змістом кожного освітнього компоненту і формуванню особистісно-професійних компетентностей відповідно до державних стандартів вищої освіти України.

Отже, вважаємо за потрібне практикувати СР і як процес доцільного об'єднання всіх компонентів самонавчання магістрантів, і як вид навчально-пізнавальної діяльності, що ґрунтується на психологічній структурі особистості та спрямована на успішну реалізацію ОП в умовах активної міжособистісної (партнерської) взаємодії всіх учасників освітнього процесу.

У наведеному нами визначенні акцентуємо особливу увагу на паритетній взаємодії науково-педагогічних працівників з магістрантами (і у зворотному напрямі!), яка обумовлює об'єктивну оцінку результатів навчання останніх шляхом реалізації принципу доброчесності та взаємовідповідальності за якість професійної підготовки.

Як зауважено вище, СР вирізняється чітко обґрунтованою системністю, що пролонгується не лише на весь термін реалізації ОП підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти, а й на всі освітні компоненти. Саме так забезпечується цілісність ОП та механізми її виконання на основі взаємонадільних зв'язків між результатами навчання (РН), загальними (ЗК) та фаховими (ФК) компетентностями. Отже, за умови систематичного виконання СР магістрант комплексно опановує освітні компоненти в контексті діяльнісного (зміст освітнього компонента; види діяльності; види і типи завдань) та середовищного (створення інформаційно-освітнього простору; залучення магістрантів до науково-дослідної та навчально-дослідної продуктивної діяльності; добір освітніх технологій та проектування механізмів їхньої реалізації; добір матеріально-технічних і дидактико-розвивальних засобів) підходів.

Якраз вони уможливають рефлексію та об'єктивну оцінку освітніх досягнень кожного здобувача – формування ЗК і ФК відповідно до РН. Завдяки цьому магістр із дошкільної освіти зреалізує в майбутньому професійні права, наприклад – методист з дошкільного виховання; вихователь-методист; директор (завідувач) ЗДО; інспектор-методист; логопед тощо, а також має право продовжити освіту за освітньо-науковим ступенем доктора філософії.

Створення низки педагогічних умов у ЗВО вважаємо безальтернативною запорукою ефективної реалізації ОП та формування компетентностей згідно із системою державних стандартів освіти означеного фаху. Першочерговою в означеному контексті варто розглянути функціонування освітнього простору ЗВО відповідно до нормативно-інформаційного забезпечення. Про що ідеться? Як відомо, ухвалення низки оновлених державних документів у сфері

дошкільної освіти України та спрямування вектора її перманентного інтегрування в європейський освітній простір із збереженням здобутків національної системи та впровадженням творчого переосмислення світових знахідок призвело до ухвали в Україні Стандарту вищої освіти за спеціальністю 012 «Дошкільна освіта для другого (магістерського) рівня вищої освіти (2020), *Професійного стандарту «Вихователь закладу дошкільної освіти» (2021)*. Таким чином, зміст усіх попередньо чинних навчальних планів і освітніх програм уточнюється та корегується. Загалом така ситуація у ЗВО зобов'язує усіх науково-педагогічних працівників, передусім випускових кафедр, які реалізують ОП, довести покроково їх зміст і технології втілення до відома магістрантів. Принцип студентоцентризму, який сьогодні повинна зреалізувати ОП загалом і обумовити належний рівень СР зокрема.

Траєкторія освітнього поступу сучасних здобувачів вищої освіти досить багатогранна, принцип диференційованого підходу покладається на її проектування і прогнозування як на самоосвіту впродовж життя. До цього спонукає також перелік професійних прав, наведений вище. Кожен майбутній фахівець убачає в цьому переліку вектор індивідуального кар'єрного зростання. Безумовно, це один із потужних важелів формування активності й самостійності на етапі професійної підготовки. Самостійна активність як одна з найважливіших особистісних рис актуалізує знання, уміння й навички, які вже опанував магістрант і відповідно спрямовує його СР на активні пошуки нового і професійно доцільного. СР максимально стимулює міжособистісні відносини не лише в системі «магістрант – магістрант», а й у системі «магістрант – викладач» та в зворотному напрямі. Кожне теоретичне положення у фаховій підготовці набуває сенсу, якщо опирається на реальну практичну ситуацію. Тож необхідно посилити значущість принципу зв'язку теорії з практикою, який не лише стимулює активність, а й формує її творчу складову. Саме вона є надійним рушієм до самореалізації та самовдосконалення. Якщо СР функціонує у неподільній єдності з усіма компонентами системи професійної підготовки, то викладач досягає очікуваних результатів, тобто її високого (належного) рівня сформованості.

У контексті зазначеної педагогічної умови чималий обсяг інформації магістранти власне й засвоюють самостійно у формі виконання різних видів і типів завдань. Отже, викладачу слід доброзичливо ставитися до уподобань кожного магістранта

і якнайдоцільніше співвідносити завдання із індивідуальними особливостями пізнавальних здібностей, рівня розуміння специфіки фахової підготовки до певного виду діяльності (орієнтування на професійні права), а також схильність до виконання завдань за шаблоном і некоректного запозичення доробку інших учасників освітнього процесу.

Узагальнюючи зазначене вище, вважаємо, що зміст СР магістрантів у контексті першої педагогічної умови буде успішно зреалізований, якщо він не лише чітко визначається навчальною програмою освітнього компонента, а також інформаційними матеріалами, зорієнтованими на їх творче опанування.

Щодо другої умови – організаційно-методичного супроводу, її розгляд доцільно розпочати з того, що на початку вивчення навчальної дисципліни (освітнього компонента) викладач знайомить магістрантів з її силабусом. У ньому чітко визначені години на аудиторні заняття та на СР, яку доцільно скеровувати насамперед на виконання рекомендованих завдань. Тож напрями і зміст СР спершу визначає викладач. Надалі, опрацьовуючи основну і додаткову літературу, рекомендовані методичні матеріали та інші джерела, магістрант співвідносить нову інформацію зі змістом запитань (завдань) для самоперевірки, утім, і контрольних. Безумовно, алгоритм такої діяльності спонукає магістранта раціонально організувати свій час, конкретизувати найефективніші форми роботи, дотичні до особливостей теми і своїх уподобань у самонавчанні.

У контексті другої педагогічної умови важливе значення відводимо самомотивації магістранта, оскільки від рівня її сформованості залежить розуміння значущості певної інформації для професійного становлення. Усвідомлення особистої відповідальності за прикінцеві результати самонавчання, магістрант добирає відповідні способи діяльності, засоби для вирішення проблемних запитань, формує хронометраж дня чи іншого періоду, а також добирає певні методи і прийоми для досягнення визначених цілей.

Організаційно-методичний супровід СР не слід розглядати формально, як складник силабусу: він є важливим компонентом системи роботи з опанування змістом кожної навчальної дисципліни (Цепенда, Запукляк, Макарук, & Макарук, 2021). СР набуває сьогодні різних організаційних форм – від індивідуальної – до групової (мікрогрупи) у проектах. Однак усе розмаїття відомих у сучасній дидактиці ЗВО форм не обмежує участь викладача. Якраз

його методичний супровід процесами СР позитивно впливає на якість виконання завдань, а також стимулює творчий підхід кожного учасника процесу до активного самовираження. Організаційна та змістово-діяльнісна участь викладача у СР актуалізують розуміння магістрантом низки критеріїв оцінювання його досягнень. Відповідно так формуються вміння критичного самоаналізу та самооцінки. Укладаючи значний обсяг індивідуального портфоліо за результатами СР у процесі різних видів педагогічної практики, магістранти демонструють свій вибір з урахуванням професійних прав на майбутнє: від вихователя дітей дошкільного віку – до інспектора, методиста та ін.

Таким чином, організаційно-методична діяльність викладача передбачає ознайомлення магістрантів із формами контролю та особливостями оцінювання результатів СР (контрольні роботи, проекти, тести) у межах 100-бальної системи. Сумарно оцінювання освітніх досягнень в умовах аудиторних занять та оцінюванням СР виявляє реальну картину рівня сформованості чітко зазначених компетентностей, що слугують для викладача реальними важелями впливу на удосконалення методичного супроводу та мотивують до пошуків нових організаційних форм самоосвіти магістрантів.

Організаційний зміст другої педагогічної умови найдоцільніше структурувати поетапно, оскільки на другому (магістерському) рівні здобувачі опановують чималою кількістю дисциплін за вибором, які вони ще не вивчали. Ураховуючи специфіку професійної підготовки на рівні бакалаврату, викладач реально оцінює спроможність магістрантів оволодівати цілком новими знаннями. Поетапність СР власне й уможливорює поступове і послідовне занурення магістрантів у сутність проблем дошкільної освіти відповідно до інформації з вибіркового дисциплін.

Отже, на першому етапі викладачеві доцільно планувати репродуктивні завдання (роботи), які магістранти виконують за запропонованими зразками-прикладми. Такими є розроблені на практичних аудиторних заняттях схеми аналізу майже всіх видів діяльності та процесів упродовж цілого дня перебування дитини в ЗДО. Згідно з особливостями репродуктивних завдань викладач погоджує зі здобувачем вікову групу, тип ЗДО і пропонує відповідно до чинної програми у ЗДО проаналізувати за опанованою схемою перебіг певного виду чи видів занять із дітьми та процесів відповідно до розпорядку дня. До робіт такого типу можна віднести конспектування та реферування першоджерел у форматі розгорнутого

викладу або тез чи нотаток із ключових слів, фраз, афоризмів; написання конспектів занять чи інших завдань, що спираються на зразки-прикладні викладачів чи магістрантів після аналізу чи обговорення.

Цей етап можна розглядати як важливий для наступного – варіативного, якщо магістранти у процесі репродуктивних робіт готувалися до самостійної імпровізації готового змісту або ж до його добору. Саме на цьому етапі в умовах СР викладач акцентує увагу на креативному підході до виконання завдання, аби магістранти виявили творчий потенціал, доцільному синтезі теоретичних знань із уже набутим досвідом, на важливості пошуку індивідуального стилю педагогічної діяльності. Варіативність у розв'язанні завдань СР – це шлях до індивідуального зростання та самоудосконалення: бачити по-своєму; інтерпретувати по-своєму; доводити слушність своїх думок та аргументів на реальній джерельній основі, що, врешті, розвиває критичне мислення здобувачів освіти. Якраз воно і є рушієм для пошуку педагогічних інновацій. Готуючи самостійні рецензії, анотації, аналізуючи відомі та маловідомі факти і реальний педагогічний процес у ЗДО, у магістрантів формуються прогностичні здібності, які у майбутній самостійній діяльності стануть підвалинами для раціонального планування освітнього процесу в різних організаційних формах і типах ЗДО.

Третій тип роботи магістрантів ефективний лише з оперттям на два попередні – це творчі роботи. Творчий потенціал кожен здобувач репрезентує по-своєму, однак об'єднуючись з іншими навколо нормативно-інформаційного забезпечення освітнього процесу. І ось тут першою і необхідною для неухильної реалізації буде чинна програма (програми) у ЗДО, а також методичний ресурс, що сприяє успішній реалізації усієї сукупності навчальних, виховних і розвивальних завдань із дітьми в різних вікових групах.

Третьою педагогічною умовою є кадровий потенціал ЗВО, який розглянемо, дещо звужуючи його обсяг, і обмежимося лише випусковою кафедрою, покликаною ефективно зреалізувати ОП за спеціальністю 012 Дошкільна освіта.

Викладач ЗВО володіє різноманітними можливостями для цілеспрямованого та дієвого впливу на магістранта задля посилення механізмів його самовдосконалення. Оскільки освітні здобутки систематично оцінюються і відповідно фіксуються, динаміку просування від нижчих до вищих показників слід розглядати вкрай необхідним важелем

стимулювання СР. І про такі досягнення варто говорити у процесі аналізу проміжних результатів на аудиторних заняттях. Саме такими прийомами викладач стимулює прагнення студента до самозбереження. А це – обстоювання своїх думок, позицій, права вибору варіантів розв'язання проблеми з-поміж альтернативних, висловлювання власної точки зору в дискусіях, у форматі круглого столу, ділової гри чи інших аудиторних занять, збереження особистісного потенціалу та прагнення до самореалізації.

Це дуже важливі та професійно-ціннісні якості майбутніх педагогів ЗДО. Самореалізація позитивно мотивує до саморозвитку, що власне і є метою СР. Адже невтомна і глибоко усвідомлена потреба до саморуху задля позитивних змін не лише у знаннях, а й в особистісних якостях, формування готовності до діяльності в групах під час проєктів на засадах толерантності та міжособистісної взаємодії, гнучке реагування на інші погляди і твердження сприяє досягненню гармонійності у різних сферах життєдіяльності.

Таким чином, викладач ЗВО, беручи за основу у СР її очікувані результати, моделює з магістрантами не лише поетапність, яку ми описали в другій педагогічній умові, а й орієнтовну програму самонавчання, її план, мету, певний зміст. Безумовною рекомендацією слід розглядати персоналізований підхід, оскільки кожен здобувач вищої освіти різниться не лише особистісними якостями, а й стартовими можливостями самоорганізуватися, самонавчатися та самоактуалізуватися.

Науково-педагогічним працівникам ЗВО у контексті зазначеного вище необхідно майстерно володіти способами впливу на розумові, емоційні та соціальні здібності магістрантів під час різних форм організації аудиторних занять, а також спеціальних вправ і тренінгів.

Відповідно науково-педагогічні працівники досягатимуть неабияких успіхів у підготовці магістрантів до педагогічної діяльності у ЗДО не лише під час аудиторних занять, а й у СР.

Сучасний вихователь дітей дошкільного віку має бути не лише творчою особистістю, а й готовим до активної дослідницької діяльності, інноваційних пошуків, вирізнятися здатністю аналізувати й реалізувати у діяльності з дітьми здобутки зарубіжних освітніх систем.

Доцільним у заходах впливу викладача на СР убачаємо спрямування зусиль на ознайомлення із педагогічною діяльністю у майбутньому, зосередившись на професійних правах. У такому контексті професійна діяльність підлягає оцінці за такими двома

вимірами: функціональний і психологічний. Відтак в обсязі самонавчання здобувачів доцільно спрямувати на опрацювання системи дидактичних методів, педагогічних умінь і рефлексивно-перцептивних здібностей щодо кожної посади у майбутній діяльності.

Важливими є знання психології, зокрема дитячої та педагогічної. Отже, викладач направляє також СР магістрантів на готовність забезпечувати належний психологічний супровід дітей у ЗДО, формування їхніх соціальних та емоційних станів. Колектив науково-педагогічних працівників випускової кафедри, реалізуючи ОП 012 Дошкільна освіта, скеровує магістрантів під час виконання СР на пошуки оптимальних напрямів педагогічної діяльності. Наприклад, у ЗДО, в яких здобувачі другого (магістерського) рівня вищої освіти проходять різні види педагогічної практики, вони знайомляться із створеним рефлексивно-інноваційним простором.

Як бачимо, третя педагогічна умова – забезпечення кафедри науково-педагогічним працівниками, готовими організувати якісний освітній процес не лише в аудиторії, а й під час СР. Отже, педагогічне спілкування слід розглядати важливим професійним інструментом його педагогічної діяльності з магістрантами. Так уможлиблюється пізнання особистісних рис кожного магістранта, здійснюється взаємообмін інформацією, проєктуються способи організації спільної діяльності, у ділових іграх відбувається рольовий взаємообмін тощо.

Обираючи стиль педагогічного спілкування, викладач стимулює магістрантів до утвердження довірчо-діалогічного стилю, адже саме він сприяє організації взаємодії під час СР, аналізу і керівництва діями та моделювання обсягу завдань на перспективу.

Довірчо-діалогічний стиль спілкування викладача з магістрантами забезпечує формування педагогічного такту, який у самостійній діяльності після завершення навчання у ЗВО сприятиме успішному вирішенню будь-яких конфліктних ситуацій у взаємодії педагога-початківця з дітьми чи з їхніми батьками або колегами.

Висновки з дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. Таким чином, науково-педагогічні працівники мають спрямовувати самостійну роботу магістрантів на вироблення у них комунікативних умінь під час самонавчання у парах, мікрогрупах та інших об'єднаннях. Соціальна перцепція, вміння розуміти й адекватно комунікувати, удосконалювати своє професійне та соціальне мовлення ефективно формуються в умовах міжособистісного співробітництва.

Вдалий добір завдань для самостійної роботи у межах колективного опрацювання стимулює професійні компетентності майбутніх педагогів. Упровадження виокремлених педагогічних умов в освітній процес професійної підготовки фахівців з дошкільної освіти забезпечить цілісність, системність, ґрунтовність організації їхньої самостійної роботи, сприятиме реалізації стратегій

студентоцентризму та партнерської взаємодії учасників освітнього процесу.

Перспективи подальших досліджень убачаємо в обґрунтуванні напрямів організації самостійної роботи майбутніх педагогів з урахуванням результатів неформальної та інформальної освіти, ефективного впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій в освітній процес закладу вищої освіти.

Список використаних джерел

- Беленька, Г. В. (2015). Освітній простір університету як умова формування професійної компетентності випускника. *Наукові записки Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя. Психолого-педагогічні науки*, 4 (с. 19–25). Ніжин.
- Кремень, В. Г. (Ред.). (2008). *Енциклопедія освіти*. Київ: Юрінком Інтер.
- Машовець, М. (2015). Підготовка сучасного педагога дітей дошкільного віку в умовах мінливого соціуму. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 4 (48), 339–347.
- Про затвердження професійного стандарту «Вихователь закладу дошкільної освіти»*. Наказ Міністерства № 755-21. (2021). Відновлено з <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-profesijnogo-standartu-vihovatel-zakladu-doshkilnoyi-osviti>
- Про затвердження професійного стандарту «Керівник (директор) закладу дошкільної освіти»*. Наказ Міністерства № 620-21. (2021). Відновлено з <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-profesijnogo-standartu-kerivnik-direktor-zakladu-doshkilnoyi-osviti>
- Стандарт вищої освіти України другого (магістерського) рівня вищої освіти. Спеціальність 012 Дошкільна освіта*. Наказ МОН України № 572. (2020). Відновлено з <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vyshcha/standarty/2020/05/2020-zatverd-standart-012-m.pdf>
- Цепенда, І. Є., Запукляк, Р. І., Макарук, О. Л., & Макарук, І. В. (Упоряд.). (2021). *Освітня програма: від започаткування до акредитації*. Івано-Франківськ: Прикарпатський університет імені Василя Стефаника.

References

- Bieliienka, H.V. (2015). *Osvitnii prostir universytetu yak umova formuvannia profesiinoi kompetentnosti vypusknika* [The educational space of the university as a condition for the formation of professional competence of the graduate]. *Scientific notes of Nizhyn Mykola Gogol State University. Psychological and pedagogical sciences. Nizhyn*. 4, 19–25.
- Kremen, V.H. (Ed.). (2008). *Entsyklopediia osvity* [Encyclopedia of Education]. Kyiv: Yurinkom Inter, 2008.
- Mashovets, M. (2015). *Pidhotovka suchasnoho pedahoha ditei doshkilnoho viku v umovakh minlyvoho sotsiumu*. [Training of a modern teacher of preschool children in a changing society]. *Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies. Sumy*, 4 (48), 339–347.
- Pro zatoerdzhennia profesiinoho standartu «Kerivnyk (dyrektor) zakladu doshkilnoi osvity»* [On the approval of the professional standard «Head (director) of a preschool educational institution»]. No. 620-21 dated 28.09.2021. Retrieved from <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-profesijnogo-standartu-kerivnik-direktor-zakladu-doshkilnoyi-osviti>.
- Pro zatverdzhennia profesiinoho standartu «Vykhovatel zakladu doshkilnoi osvity»* [On the approval of the professional standard «The educator of a preschool educational institution»]. No. 755-21 dated 19.10.2021. Retrieved from <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-profesijnogo-standartu-vihovatel-zakladu-doshkilnoyi-osviti>.
- Standart vyshchoi osvity Ukrainy druoho (mahisterskoho) rivnia vyshchoi osvity. Spetsialnist 012 Doshkilna osvita* [Standard of higher education of Ukraine of the second (master's) level of higher education. The specialty of 012 Preschool education]. No. 572 dated 29.04.2020. Retrieved from <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vyshcha/standarty/2020/05/2020-zatverd-standart-012-m.pdf>.
- Tsependa, I.E., Zapukhlyak, R.I., Makaruk, O.L. & Makaruk, I.V. (2021). *Osvitnia prohrama: vid zapochatkuvannia do akredytatsii: metodychnyi posibnyk* [Educational program: from inception to accreditation: a manual]. Ivano-Frankivsk.

Стаття надійшла до редакції 17.06.2022